

A posta magyar - ruszin kétnyelvű postatakarékpénztári ragjegyeinek és ajánlott ragjegyeinek összehasonlítása

dr. Pernecky László (Budapest)

E lap az 1939 – 1944 között ideiglenesen visszafoglalt Kárpátalján élt ruszinok kultúrtörténetének egy szeletével foglalkozik. Ebben az időszakban kétnyelvű, a cirill betűkkel írt ruszin helységneveket is tartalmazó postai bélyegzők és nyomtatványok voltak forgalomban, így a Magyar Királyi Posta azon **ajánlott ragjegyei** (továbbiakban **AR**) is, amelyekről részletes összefoglalást tartalmaz az [1] füzet 7. fejezete. De ugyanez mondható el a Magyar Királyi Posta-takarékpénztár szinte teljesen ismeretlennek tekinthető ragjegyeiről is. Ez adta a lehetőséget a fehér foltot jelentő téma együttes kutatására, a ragjegyeken szereplő ruszin szövegek összehasonlításával. Ez a felismerésem új eredményekhez vezetett, ez áttekinthetővé tette és megkönnyítette a **postatakarékpénztári ragjegyek (TR)** rendszerezését, a ragjegyeken lévő jelek értelmezését, sőt ez visszahatott az ajánlott ragjegyekről szerzett eddigi ismereteinkre is.

Az új ismeretek áttekintéséhez az Ajánlott Szemle 2011/4 számában megjelent új táblázat szolgál, amelyhez [1]-ből Horváth L. 132 fősoros táblázatát alakítottam át, a latin-betűs fonetikus szöveg helyére a cirill-betűs szöveget írtam be. A jobboldalon egy új oszlopba a TR-eken szereplő számok és jelek kerültek, így a VII. római számhoz tartozó arab számok is, amelyek 1-től 77-ig változnak, mégpedig hiánytalanul. Ez azt jelenti, hogy ezeket a jeleket a 132 postahely közül a kétnyelvű ajánlott ragjegyről ismert mind a 77 db **postahivatal** (továbbiakban **ph.**) Postatakarékpénztára kapta, mégpedig az alfabetikus (ABC) sorrendben.

A **postaügynökségek (pü.)** TR ragjegyein – az AR-ekkel ellentétben – nem szerepel az erre utaló rövidítés (pü., pügyn., postaügyn.), helyette az ABC szerinti helyüket tekintve az előttük lévő hivatal arab számának *-gal és albetűvel bővített megjelölését kapták. A táblázatban 54 pü. szerepel, VII.-es lila ragjegyek között ezekből 17-et találtam meg, természetesen csillaggal és albetűvel.

Ebből 14-nél ismerjük az AR-et is, de további három azon 22 közül való, amelyeknél ajánlott levél szolgáltatásra eddig nem volt bizonyíték (AR általunk nem ismert), e három között van az a használt **8. VII. Alsószelistye *2/a** TR is, (a TR-ek a gyűjtők birtokába – sajnos – zömmel sérülten, hiányosan jutottak), amely ragjegyen lévő nyolcszögletű bélyegző lenyomat egyértelműen bizonyítja, hogy ez a pü. takarékpénztári szolgálattal is működött. Meglepetésre a felvidéki piros **VI.-os** TR-ek között is találtam kétnyelvű, magyar – ruszin feliratú példányokat is, mégpedig 13 pü.-nél, a már ismert, a kétnyelvűsége utaló csillaggal és albetűvel! Ezek között 11-nél már ismert volt az AR, de kettő olyan TR is van, amely H.L.-nél [1] hiányzó AR-el szerepelt, azaz a pü. működése ezúton lett bizonyított. Mivel végül a táblázatban 25 pü.-nél mind AR, mind TR ismert, és a 77 ph. is ilyen, tehát **102** postahelynél lehetséges a kétféle ragjegy összehasonlítása.

Példák: A ruszin nyelv különlegessége egy **ösi betű: Ъ**, amely 1944-ig volt használatban (kiejtésére nincs egyértelmű utalás, leginkább e, vagy i lehet). Ez a betű 9 postahely nevében fordul elő (a postahelyek a továbbiakban a táblázati **sorszámukkal** kerülnek azonosításra). Azonosan szerepel mind az AR, mind a TR szövegében három postahelyen (5., 49., 108.), előfordul további 3 AR-en, ahol a TR-en cirill i (и) karakter szerepel (6., 10., 15.). Szerepel egy további TR-en (97.) és két AR-en (34., 45.) is, e maradék háromnál azonban nincs összehasonlítási lehetőség, mivel vagy az AR, vagy a TR eddig nem ismert.

Eddig 6 ph. kétnyelvű magyar-ruszin AR-énél volt ismeretes az az eltérés, hogy – ismeretlen okból – a cirill szöveget **zárójelbe** tették. Most 5 esetben mindkét ragjegyfajtánál azonos a megoldás, tehát mind az AR, mind a TR ragjegyeken szerepel ez a zárójel (1., 68., 92., 117., 128.), csak az AR-en van: 19., csak a TR-en: 26.

A gyöngyszem a **130. VII. Vucskómező *76/a** TR, amelyen a község ruszin neve (lásd az AR-en) helyett a latin betűkkel írt szlovák helységnevé látható. Ez az egyetlen ismert **kétnyelvű magyar – szlovák ragjegy!**

[1] Horváth Lajos: A visszafoglalt Kárpátalja 1939 – 1944. Kárpátaljai postatörténeti füzetek. 8. füzet.